

Wiecej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

CKE

MARZEC
ROK 2008

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 25 stron (zadania 1 – 25). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera trzy części. Część pierwsza arkusza to test, część druga wymaga analizy materiałów źródłowych, a część trzecia napisania krótkiego wypracowania na jeden z podanych tematów.
3. Czynności zaplanuj tak, aby możliwe było rozwiązanie zadań z trzech części arkusza w ciągu 180 minut.
4. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
50 punktów

Życzymy powodzenia!

[illegible]

PESEL ZDAJĄCEGO

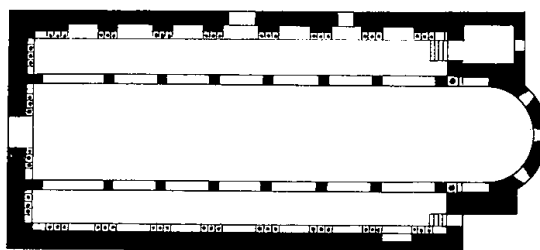
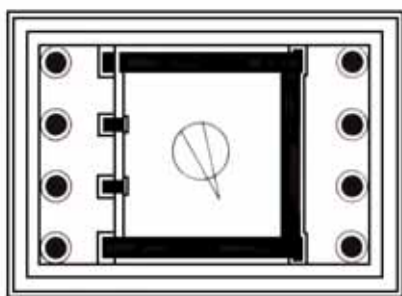
--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

CZĘŚĆ I
TEST SPRAWDZAJĄCY WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI USTALONE
W STANDARDACH WYMAGAŃ EGZAMINACYJNYCH Z HISTORII
(20 punktów)

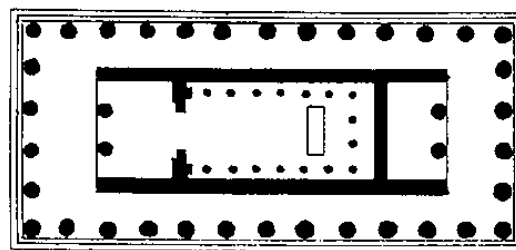
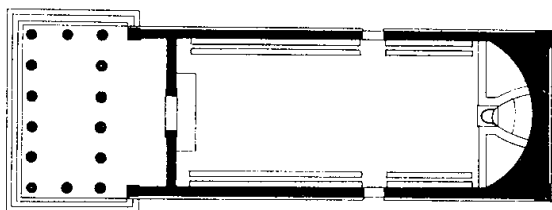
Zadanie 1. (1 pkt)

Spośród podanych planów budowli wybierz jeden o układzie bazylikowym i wpisz pod nim słowo *bazylika*.

A.

B.

C.

D.

Zadanie 2. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Na podstawie tekstu określ, pod wpływem jakiego kierunku filozofii pozostawał jego autor.

27. Nie myśl o tym, czego nie masz, tak jakbyś to już miał. Ale z tego, co masz, wybierz to, co najbardziej jest cenne, i pomyśl, z jakim byś trudem się o to starał, gdyby tego nie było. A uważaj, byś wskutek upodobania w tej rzeczy nie przyzwyczaił się jej tak wysoko cenić, iż byś miał doznać niepokoju duszy, gdyby ci jej zabrakło.

Źródło: (...), *Rozważania*, Warszawa 1988, s. 77

Autor pozostawał pod wpływem

- a) platończyków.
- b) pitagorejczyków.
- c) sceptyków.
- d) stoików.

Zadanie 3. (1 pkt)

Uporządkuj chronologicznie poniższe wydarzenia, zaczynając od najwcześniejszego. We wskazanym miejscu wpisz w odpowiedniej kolejności liczby. Najwcześniejsze wydarzenie oznacz 1, zaś kolejne: 2, 3, 4, 5.

A.	Bitwa pod Legnicą	
B.	Koronacja królewska Wacława II	
C.	Objęcie tronu polskiego przez Przemysła II	
D.	Sprowadzenie zakonu krzyżackiego na ziemie polskie	
E.	Zjazd w Łęczycy	

Zadanie 4. (2 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane zdania są prawdziwe, czy fałszywe. W tabeli w kolejnych rubrykach (A, B, C, D) dopisz obok podanych zdań *prawda* lub *fałsz*.

A.	Powstanie wielkich jarmarków przyczyniło się do rozwoju średniowiecznych miast.	
B.	Wzrost znaczenia miast w średniowiecznej Europie Zachodniej wzmocnił ich dążenia do emancypacji spod władzy feudałów.	
C.	Hanza była związkiem państw odgrywającym ważną rolę w gospodarce średniowiecznej Europy.	
D.	Hanza swoim zasięgiem nie wykraczała poza basen Morza Bałtyckiego.	

Zadanie 5. (1 pkt)

Zapoznaj się ze źródłami i rozstrzygnij, czy podane informacje są prawdziwe, czy fałszywe. W tabeli w kolejnych rubrykach (A, B, C) dopisz obok podanych informacji *prawda* lub *fałsz*.

Źródło 1.***Z przywileju ziemskiego Władysława Łaskonogiego***

Dan w roku od wcielenia Pańskiego 1228, na wiecu w Cieni, w obecności Wincentego gnieźnieńskiego arcybiskupa [...].

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach, Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1997, s. 181

Źródło 2.***Z dyplomu fundacyjnego Akademii Krakowskiej wydanego przez Kazimierza Wielkiego***

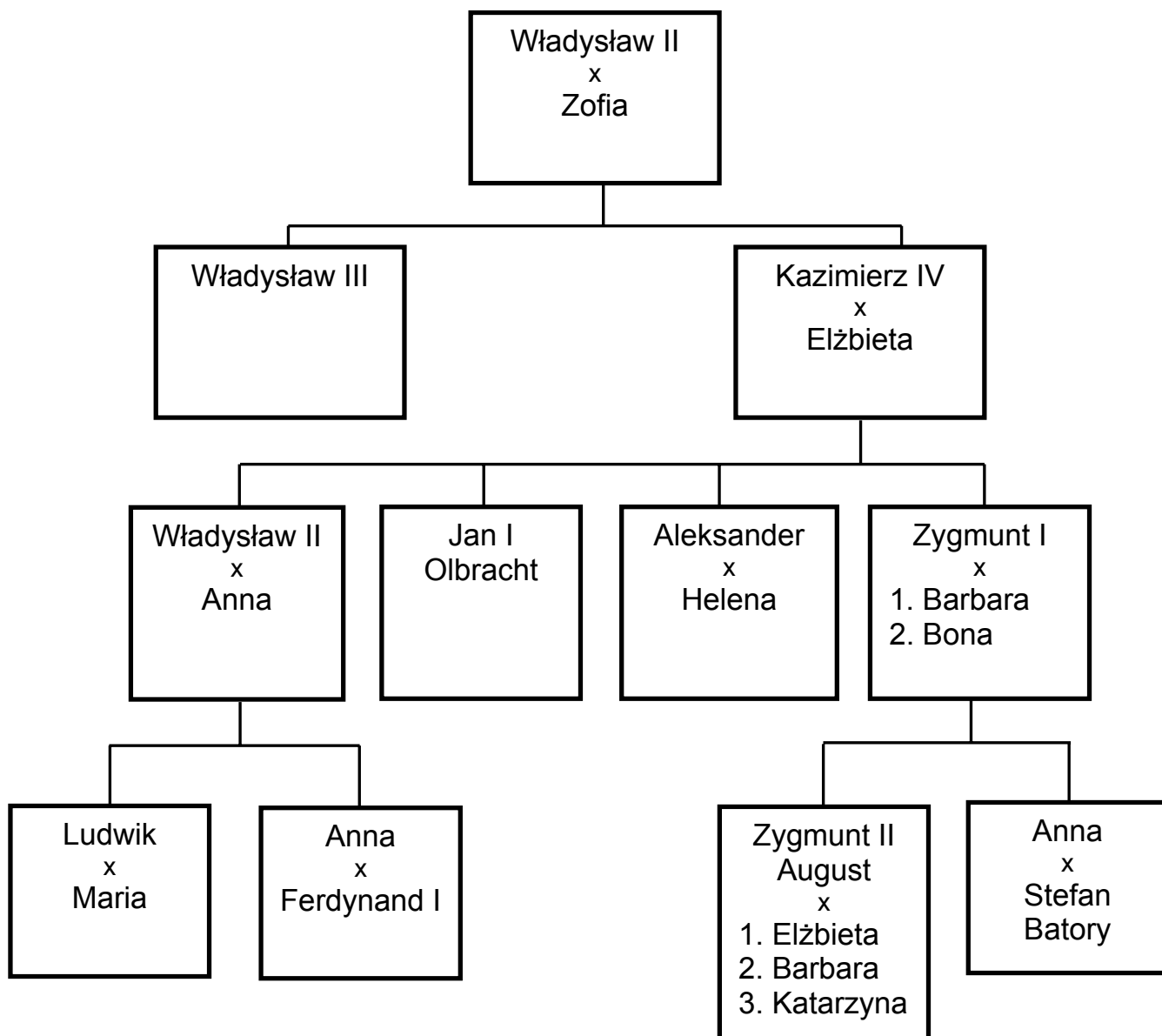
Działo się to w Krakowie w dzień Zielonych Świątek, roku Pańskiego 1364.

Źródło: *Kultura średniowieczna (do schyłku XV wieku)*, Warszawa 1960, s. 42

A.	W dokumentach odrzucona została datacja według ery chrześcijańskiej.	
B.	Dokumenty świadczą o sakralnym rozumieniu czasu.	
C.	W źródle 2. odwołano się do kalendarza liturgicznego.	

Zadanie 6. (1 pkt)

Na tablicy genealogicznej przedstawiona została dynastia Jagiellonów. Wypisz imiona władców Polski, których żony pochodziły z dynastii Habsburgów.

Opracowanie własne na podstawie: M. Trąba, L. Bielski, *Poczet królów i książąt polskich*, Bielsko-Biała 2003, s. 310

Zadanie 7. (2 pkt)**Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenia.***O prerogatywach mieszczan*

1. [...] Prawo kardynalne *neminem captivabimus nisi iure victum** na osoby w miastach osiadłe rozciągamy [...].
2. [...] Miasta, w których oznaczone są sądy apelacyjne, przed każdym sejmem ordynaryjnym jednego plenipotentą większością głosów wybierać będą z obywateli posesyje dziedziczne w miastach mających [...].
5. [...] Wolno odtąd jest i będzie każdemu mieszczaninowi dóbr ziemskich [...] nabywać, z zupełnym własności prawem posiadać [...].
8. [...] W całym wojsku (prócz kawalerii narodowej) w każdym korpusie, regimencie i pułku dla obywateli kondycji miejskiej będzie odtąd wolny wstęp do dosługiwania się rang oficerskich stopniami [...].

* *lac. nikogo nie uwięzimy bez wyroku sądowego*

Źródło: Konstytucja 3 maja 1791 r., opr. J. Kowecki, Warszawa 1981, s. 114-117

A. Na podstawie tekstu wymień trzy uprawnienia, jakie uzyskali mieszczenie.

-
-
-

B. Odwołując się do wiedzy własnej, oceń, czy sytuacja prawna, jaką stwarzało wprowadzenie powyższych przepisów, zlikwidowała podział stanowy społeczeństwa Rzeczypospolitej. Swoją odpowiedź uzasadnij.

-
-
-
-

Zadanie 8. (2 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane zdania są prawdziwe, czy fałszywe. W tabeli w kolejnych rubrykach (A, B, C, D) dopisz obok podanych zdań *prawda* lub *fałsz*.

A.	Karol de Montesquieu, francuski pisarz polityczny, był zwolennikiem podziału władz oraz monarchii konstytucyjnej.	
B.	Adam Smith, ojciec nowoczesnego liberalizmu gospodarczego, zakładał, że źródłem bogactwa narodów jest złoto.	
C.	Jan Jakub Rousseau, autor <i>Umowy społecznej</i> , głosił, iż lud jest jedyną suwerenną władzą.	
D.	Franciszek Maria Arouet (Voltaire) – jako przedstawiciel myśli fizjokratycznej – uważał, że ziemia jest podstawą bogactwa narodów.	

Zadanie 9. (1 pkt)

Rozstrzygnij, czy poniższa ilustracja przedstawia godło Księstwa Warszawskiego, czy Królestwa Polskiego (Kongresowego). Uzasadnij swój wybór.

Źródło: H. Tomalska, *Świat-Europa-Polska w latach 1795-1939. Historia do szkół średnich zawodowych*, Warszawa 1994, s. 68

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (2 pkt)

Ilustracja przedstawia sztandar regimentu grenadierów krakowskich z czasów powstania kościuszkowskiego. Na podstawie ilustracji i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło: *Kronika powstań polskich 1794-1944*, Warszawa 1994, s. 112

A. Wyjaśnij znaczenie (sens) hasła, które znajduje się w górnej części sztandaru.

.....

.....

.....

B. Podaj nazwę ruchu politycznego, którego symbolem stało się to hasło.

.....

Zadanie 11. (2 pkt)

Przeanalizuj fragment przemówienia premiera rządu francuskiego A. Thiersa z dnia 4 września 1871 roku. Na podstawie tekstu i wiedzy własnej wykonaj polecenia.

Od lat czterdziestu mówiłem i powtarzałem, i to z wysokości trybuny parlamentarnej, że nadzieje podsuwane Polsce były w stosunku do niej nielojalnością, w stosunku zaś do nas samych wielkim oszustwem. My sami gubiliśmy Polskę od lat czterdziestu podniecając ją, a nie mogąc, nie chcąc jej podtrzymać, z Rosji zaś zrobiliśmy sobie na długi czas nieprzejednanego wroga.

Źródło: J. Pajewski, *Historia powszechna 1871-1914*, Warszawa 2001, s. 273

A. Wyjaśnij, na czym polegała zmiana polityki francuskiej wobec sprawy polskiej po roku 1871.

.....

.....

.....

B. Podaj, jakie wydarzenie międzynarodowe wpłynęło na zmianę polityki Francji wobec sprawy polskiej po roku 1871.

.....

.....

Zadanie 12. (1 pkt)

Przeanalizuj fragment przemówienia ministra Józefa Becka z dnia 5 maja 1939 roku i oceń, czy jego stanowisko było zgodne z ówczesnym pojmowaniem polskiej racji stanu. Swoją odpowiedź uzasadnij.

Pokój jest rzeczą cenną i pożądaną. Nasza generacja, skrwawiona w wojnach, na pewno na pokój zasługuje. Ale pokój, jak prawie wszystkie sprawy tego świata, ma swoją cenę wysoką, ale wymierną. My w Polsce nie znamy pojęcia pokoju za wszelką cenę. Jest jedna tylko rzecz w życiu ludzi, narodów i państw, która jest bezcenna. Tą rzeczą jest honor.

Źródło: *Wybuch II wojny światowej, Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, oprac. M. Turlejska, Warszawa 1961, s. 2-3

.....

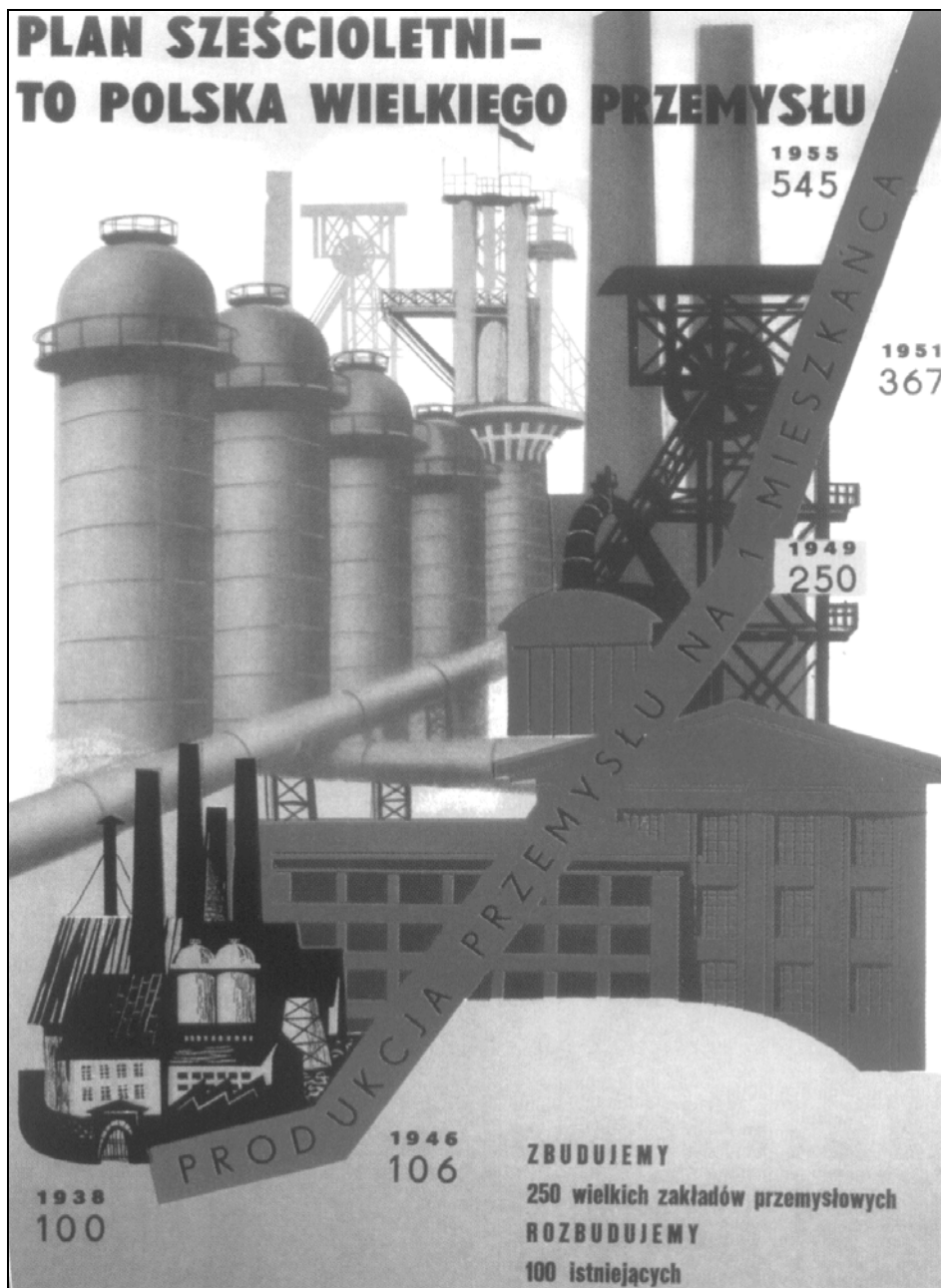
.....

.....

.....

Zadanie 13. (1 pkt)

Przeanalizuj plakat. Wyjaśnij, na czym polegało jego propagandowe przesłanie. Odwołaj się do treści plakatu.

Źródło: W. Kot, *Polskie dekady*. (...), Poznań 1999, s. 9

Zadanie 14. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Znaczek pocztowy wydano z okazji rocznicy jednej z bitew stoczonych podczas II wojny światowej. W bitwie tej wojskami polskimi dowodził generał

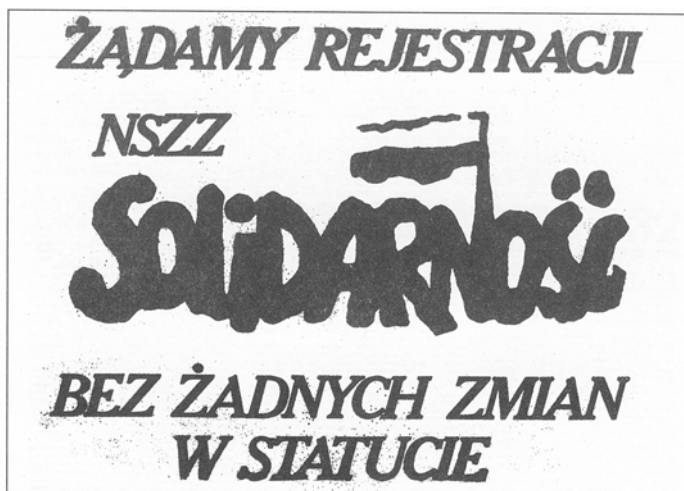
- a) Władysław Anders.
- b) Zygmunt Berling.
- c) Stanisław Maczek.
- d) Władysław Sikorski.

Źródło: *Filatelista. Pismo Polskiego Związku Filatelistów*, 1989, nr 8, s. 169

Zadanie 15. (1 pkt)

Pochodzący z września 1980 roku plakat odwołuje się do jednego z 21 postulatów sierpniowych. Wyjaśnij, czego dotyczył ten postulat.

Źródło: *Z dziejów NSZZ „Solidarność” w regionie Ziemi Łódzkiej. Materiały sesji popularnonaukowej*, Łódź, 29 IX 2000 r., pod red. J. Chańko, Łódź 2001, s. 82

Temat: W imię wolności. Powstania zbrojne od starożytności do czasów współczesnych.**CZĘŚĆ II**
ZADANIA ZWIĄZANE Z ANALIZĄ ŹRÓDEŁ WIEDZY HISTORYCZNEJ
(10 punktów)

Zapoznaj się z materiałami źródłowymi (źródła A–J). Następnie odpowiedz na pytania zamieszczone w Arkuszu odpowiedzi (zadania 16–24).

Źródło A**Powstanie w Milecie w 494 r. p.n.e.**

Herodot, *Dzieje* ks. V, 49.

[w:] G. Chomicki, S. Sprawski, *Starożytność. Teksty źródłowe. Tematy lekcji i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 2001, s. 109-110

Herodot z Halikarnasu (485–421 p.n.e) historyk grecki, autor *Dziejów*.

Otóż Aristagoras¹, tyran Miletu, przybył do Sparty za rządów Kleomenesa. [...] Podczas rozmowy powiedział Aristagoras co następuje: Kleomenesie nie dziw się mojemu pośpiechowi, z jakim tu przybyłem, bo obecnie nasze położenie jest takie, że synowie Jonów, zamiast być wolnymi mężami, są niewolnikami. [...] Teraz więc na bogów helleńskich ratujcie od niewoli Jonów, mężów o wspólnej wam krwi. Łatwo to może się wam udać, bo barbarzyńcy nie są dzielni, a wy na wojnie męstwem swoim najwybitniej przodujecie. [...]

Źródło B**Powstanie Spartakusa 73–71 p.n.e.**

Appian z Aleksandrii, *Historia rzymska*, ks. XIII, [w:] ibid. s. 248-250

Appian z Aleksandrii (II w. n.e.), historyk grecki, autor *Historii rzymskiej* ukazującej dzieje państwa od jego początków do 70 r. n.e.

[...] przyjmował tu Spartakus uciekających masowo niewolników, a nawet niektórych wolnych ze wsi, i uprawiał rozbój w okolicy. [...] [Nie] wysłano przeciwko niemu [...] regularnego wojska, lecz w pośpiechu ściągniętych po drodze ludzi, ponieważ Rzymianie uważali, że nie jest to żadna wojna, lecz jakiś napad i przedsięwzięcie mające zbrojecki charakter; toteż w starciu zostali pobici. [...] Po tych sukcesach zbiegło się do Spartakusa jeszcze więcej ludzi, tak że wojsko jego liczyło już 70 tysięcy [...].

Trzeci już rok wlokła się ta straszna wojna, z której śmiano się początkowo i którą lekceważono, jako że walczono z gladiatorami. [...] dopiero [gdy] Licyniusz Krassus, wyróżniający się wśród Rzymian pochodzeniem i bogactwem, przyjął dowództwo [...], odniósł [nad Spartakusem] świetne zwycięstwo [...].

¹ Aristagoras był jednym z inicjatorów powstania

Źródło C

Kronikarz Froissart o powstaniu we Francji zwanym żakerią z 1358 r.

[w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 7. *Sytuacja wsi feudalnej do XV w.*, opr. W. Korta, Warszawa 1959, s. 28-29

Jean Froissart (ok. 1333 – po 1400), francuski kronikarz i poeta; autor dziejów zachodniej Europy w XIV wieku.

W tym czasie, gdy król był więziony w Anglii², [...] w królestwie Francji, [...] wielkie szaleństwo ogarnęło chłopów ze wsi [...]. A na początku nie było ich nawet stu. I mówili między sobą, że szlachta gubi i bezcześci całe królestwo Francji; że fałszywie i zdradliwie pozwoliła księciu Walii ująć i wysłać do Anglii ich króla. [...] że szlachta nic innego nie czyni jak tylko niszczy i obdziera wszystkich niski lud, który wiele ma biedy i utrapień, tak z ich powodu, jak i skutek wojen ogarniających całe królestwo, a którym nikt nie zapobiega [...], ale [lud] wytepi wszystkich szlachtę, nikogo z nich nie pozostawiając [przy życiu].

Źródło D

Kronikarz o wystąpieniu Joanny d'Arc przeciwko Anglikom podczas wojny stuletniej

[w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 10. *Powstanie państw scentralizowanych i rozwój dążeń narodowych w XIII–XV w.* opr. Z. Dąbrowska, Warszawa 1959, s. 8-9

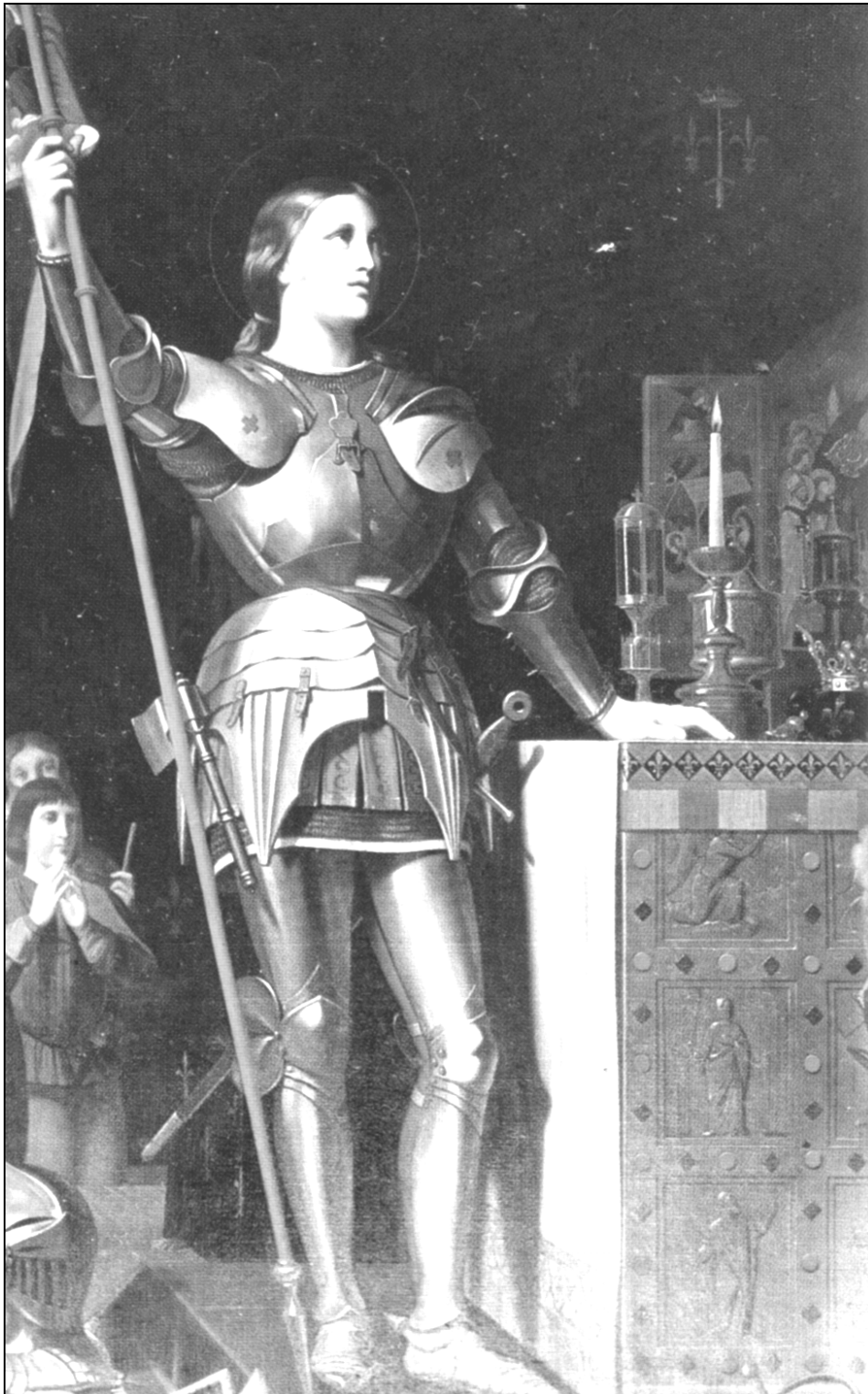
Chronique de la Pucelle (Kronika Dziewicy) – źródło współczesne opisywanym wydarzeniom.

W roku 1429 żyła w okolicach Vaucouleurs młoda dziewczyna urodzona we wsi Domrémy [...]. Ona to pewnego dnia [udała się] do Vaucouleurs do pana Roberta de Badricourt, [...] któremu prostymi słowy powiedziała, co następuje: Panie dowódcu, wiedźcie, że Bóg od pewnego czasu objawił mi się kilkakrotnie i polecił udać się do szlchetnego Delfina³, który winien być prawdziwym królem Francji; winien on mi dać wojsko, abym oswobodziła Orlean i zawiodła go na koronację do Reims⁴. [...]. Uzbrojono ją i wyekwipowano w Poitiers, skąd ruszyła naprzód. [...] Anglicy zostali zaatakowani z dwu stron bardzo mocno. [...] W końcu [Anglicy] zostali naciśnięci ze wszystkich stron i tylu mieli rannych, że i bronić się nie mogli, i wówczas [...] postanowili opuścić fort [...], aby ratować swe życie.

² Mowa o królu francuskim Janie Dobrym (1350-1364) przebywającym w angielskiej niewoli

³ Delfin – tytuł francuskiego następcy tronu

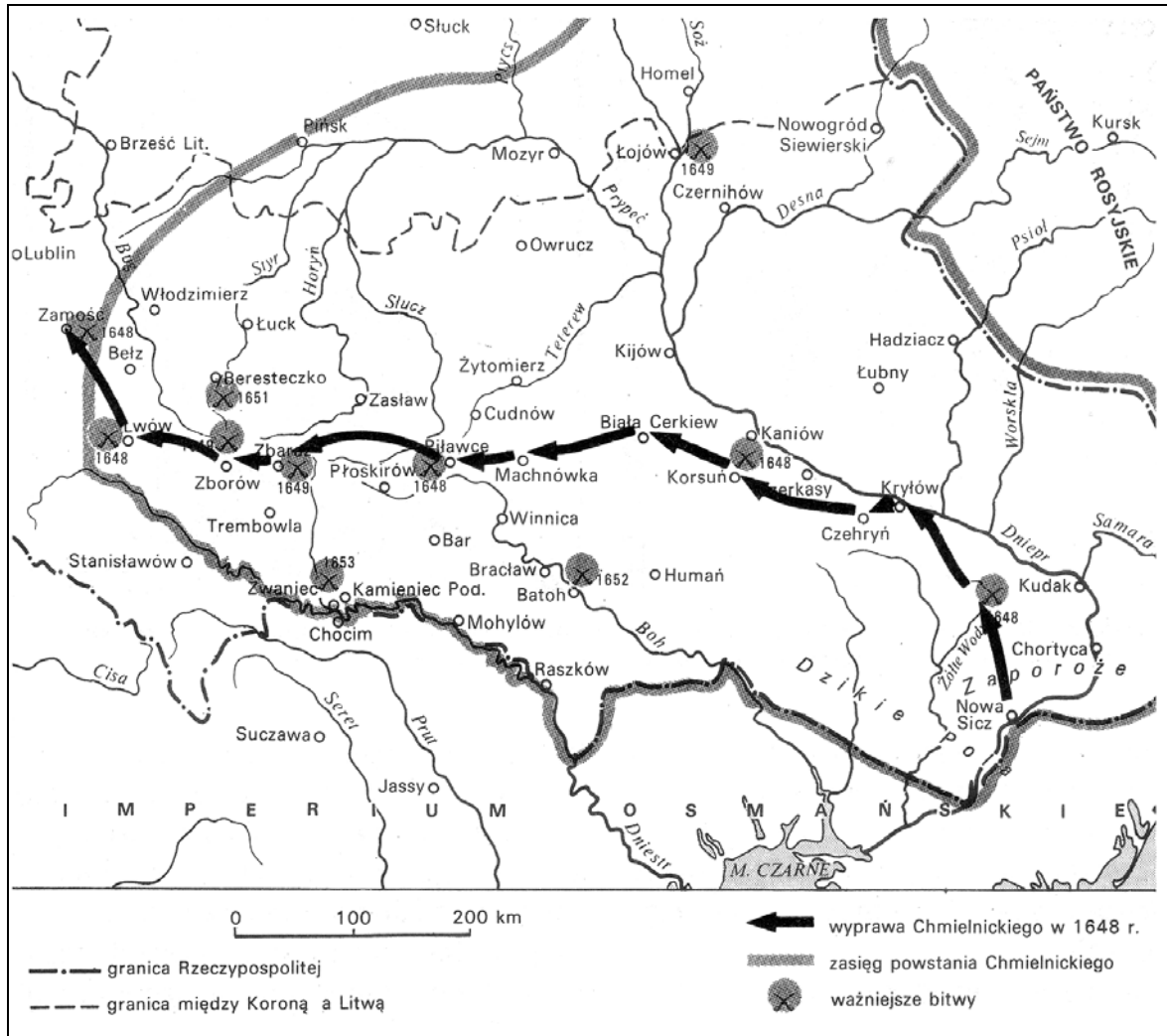
⁴ Katedra w Reims – miejsce koronacji królów francuskich

Źródło E**Dominique Ingres *Joanna d’Arc*****Obraz w Muzeum Joanny d’Arc w Rouen. Pocztówka ze zbiorów własnych**

Źródło F

Ziemie Rzeczypospolitej ogarnięte powstaniem kozackim w latach 1648-1653

[w:] T. Cegielski, K. Zielińska, *Historia. Dzieje nowożytne. Podręcznik dla szkół średnich klasy II liceum ogólnokształcącego*, Warszawa 1996, s. 178

Źródło G

Uniwersał Jana Kazimierza z dnia 7 sierpnia 1649 r.

[w:] J. Kaczmarczyk, *Bohdan Chmielnicki*, Wrocław 1988, s. 104

Jednak, iż ten zdrajca Chmielnicki i niegodny imienia chrześcijańskiego nie przestał związku z pogaństwem [...], a na koniec na wojsko nasze, króla i pana swego, pomazańca Bożego, nastąpił złeconego sobie od nas nad Wojskiem Zaporoskim hetmaństwa przeciwko nam, jako niewdzięczny łaski naszej, zażywając, przeto składamy go z tegoż hetmaństwa i żeby za zdrajcę naszego i wszystkiej ojczyzny, i narodu ruskiego nieprzyjaciela był miany, opowiadamy.

Źródło H

Mowa pożegnalna Samuela Zorki nad trumną Bohdana Chmielnickiego w dniu 3 września 1657 r.

[w:] *ibid.* s. 243-244

Samuel Zorka – pisarz wojska zaporoskiego.

Umarł ten dobry Wódz nasz, nieśmiertelną po sobie ostawiwszy sławę, za którego głową nie tylko my, podręczni jego, ale i wszystka Małej Rusi Rzeczpospolita przy szczęśliwych sukcesach długie lata żyć sobie bezpiecznie obiecować mogła! Umarł ten, któremu wspólnie z Waszmościami Mości Państwem, przy prawdzie swojej za wolności starożytne prawa swoje stojącym, wszechmocna ręka Boska na bracią, a oraz i nieprzyjaciół naszych, Saromatów Polskich, wszędzie swojej rącej dodawała pomocy. Umarł ten, od którego armatnich i muszkietnych grzmotów nie tylko jasnoświetna starożytnych Wandalów Sarmacya [...], ale i same Carogrodzkie prochem muszkieternym kozackim okurzone drżały i trzęsły się ściany! Umarł na koniec ten, przez którego sprawę ożywione mogły nie umierać nigdy starożytne prawa i wolności ukraińskie i całego Wojska Zaporoskiego.

Źródło I

[w:] M. Sczaniecki, *Wybór źródeł do historii państwa i prawa w dobie nowożytnej*, część I, Warszawa 1987, s. 112, 120

Źródło I 1. Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela w Konstytucji francuskiej z dnia 3 września 1791 r.

Art. 2. Celem każdej organizacji politycznej jest utrzymanie naturalnych i nieprzedawnionych praw człowieka. Tymi prawami są: wolność, własność, bezpieczeństwo i opór przeciw uciskowi.

Źródło I 2. Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela w Ustawie konstytucyjnej z dnia 24 czerwca 1793 r.

Art. 1. Celem społeczeństwa jest szczęście ogółu. Rząd jest na to ustanowiony, aby zapewnić człowiekowi używanie jego naturalnych i nieprzedawnionych praw.

Art. 2. Tymi prawami są: równość, wolność, bezpieczeństwo i własność.

Art. 34. Całe społeczeństwo doznaje ucisku, gdy jeden z jego członków jest uciskany. [...]

Źródło J

Reakcja mieszkańców Thouaré (dystrykt Nantes w Wandei) na ogłoszenie poboru rekruta (marzec 1793 r.)

[w:] R. Secher, *Ludobójstwo francusko-francuskie. Wandea departament zemsty*. Warszawa 2003, s. 97-98

Święta wolność [...] nienaruszalna wolność. [...] założyliśmy na naszej dzwonnicy czapkę wolności [...]. Ponieważ jesteśmy wolni, chcemy zajmować się tylko uprawą naszych pól.

ARKUSZ ODPOWIEDZI

na podstawie źródła A

Zadanie 16. (1 pkt)

Nazwij dwie wartości, do których odwołał się Aristagoras, nakłaniając Kleomenesa do udzielenia pomocy Miletowi.

-
-

na podstawie źródła B

Zadanie 17. (1 pkt)

Wyjaśnij, w czym Appian z Aleksandrii upatrywał główną przyczynę sukcesu i porażki Spartakusa.

- **Przyczyna sukcesu**

.....
.....

- **Przyczyna porażki**

.....
.....

na podstawie źródła C

Zadanie 18. (1 pkt)

Podaj dwie przyczyny (polityczną i gospodarczo-społeczną) powstania chłopskiego we Francji w 1358 r.

- **Przyczyna polityczna**

.....

- **Przyczyna gospodarczo-społeczna**

.....

na podstawie źródła D

Zadanie 19. (1 pkt)

Podaj przyczynę, która zadecydowała o tym, że Joanna d’Arc stała się bohaterką narodową Francji.

.....

.....

na podstawie źródła E

Zadanie 20. (2 pkt)

Wyjaśnij symboliczne znaczenie elementów widocznych na obrazie przedstawiającym Joannę d’Arc.

Elementy	Symboliczne znaczenie
A. Zbroja, miecz	
B. Świeca, ołtarz	

na podstawie źródła F i wiedzy własnej

Zadanie 21. (1 pkt)

Podaj nazwy trzech województw ogarniętych w całości lub w części powstaniem Bohdana Chmielnickiego.

-
-
-

na podstawie źródeł G i H

Zadanie 22. (1 pkt)

Wyjaśnij przyczynę różnic w ocenie osoby Bohdana Chmielnickiego.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

na podstawie źródła I

Zadanie 23. (1 pkt)

Wyjaśnij, co – według twórców *Deklaracji* – usprawiedliwiało bunt przeciwko władzy.

.....

.....

.....

na podstawie źródła J

Zadanie 24. (1 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego w odczuciu mieszkańców Thouaré ich bunt przeciwko rządowi był legalny i moralnie usprawiedliwiony. Swoją wypowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

Wiecej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

BRUDNOPIS